

Ilgspējīgas enerģētikas attīstības Rīgas plānošanas reģionā 2014.-2020.gadā Rīcības plāns

3. nodevums

pētījumam „Atjaunojamo energoresursu potenciāla analīze Rīgas plānošanas reģionā un videi draudzīgo tehnoloģiju pielietošanas iespēju attīstība”

Kopsavilkums

Pasūtītājs:
Rīgas Plānošanas Reģions

Izpildītājs:
SIA „EKODOMA”

2013. gada jūnijs – augusts

„Ilgtspējīgas enerģētikas attīstības Rīgas plānošanas reģionā 2014.-2020.gadā Rīcības plāns” ir trešais pētījuma „Atjaunojamo energoresursu potenciāla analīze Rīgas plānošanas reģionā un videi draudzīgo tehnoloģiju pielietošanas iespēju attīstība” nodevums.

Plāna izstrādē ir izmantoti pētījuma 1. un 2.nodevumā iegūtie rezultāti. Rīcības plāna 2.nodaļā ir aprakstīta RPR enerģētikas stratēģija, kurā ir noteikti mērķi un uzdevumi RPR administrācijai, lai tā veicinātu valsts kopējo mērķu sasniegšanu RPR pašvaldībās. 3.nodaļā ir izstrādātas RPR energoplānošanas vadlīnijas pašvaldībām. Tās iekļauj energoplānošanas pamatprincipus un virkni ar pasākumiem, ko pašvaldības var īstenot, lai samazinātu gan enerģijas patēriņu, gan arī veicinātu atjaunojamo energoresursu plašāku un racionālu lietojumu. 4.nodaļā tabulas veidā ir apkopotas visas rīcības, atbildības, ieviešanas laiks un aptuvens nepieciešamais budžets.

Energoaplānošanu Latvijā var izdalīt vismaz trīs līmeņos:

- nacionālais – Latvijas enerģētikas politikas jaunākais ilgtermiņa dokuments „Latvijas Enerģētikas ilgtermiņa stratēģija 2030 – konkurētspējīga enerģētika sabiedrībai” paredz, ka ilgtspējīga enerģētika ir viens no šīs stratēģijas apakšmērķiem. Dokumentā ir izvirzīti arī divi šādi vēlami mērķi līdz 2030.gadam:
 - nesaistošs mērķis 2030.gadā nodrošināt 50% AER īpatsvaru bruto enerģijas galapatēriņā;
 - par 50% samazināt enerģijas un energoresursu importu no esošajiem trešo valstu piegādātājiem, salīdzinot ar 2011.gadu, kas tiks panākts ar jaunu enerģijas un resursu piegādes ceļu un avotu ienākšanu tirgū un līdz ar to arī jaunas un ilgtspējīgas enerģētikas infrastruktūras attīstību.
- reģionālais – plānošanas reģionos nav vienotas stratēģijas un izpratnes par to lomu energoplānošanā. Rīgas plānošanas reģionā ir spēkā RPR attīstības stratēģija 2000.-2020.gadam, kas neparedz reģionālu rīcību energoplānošanas jomā, tomēr dokumentā ir iekļauti risinājumi enerģētikas jomā - 5.mērķis „Attīstību rosinošas reģiona satiksmes, komunikāciju, informācijas, enerģijas un vides infrastruktūra” ietver 2.uzdevumu „Enerģijas taupīšana, efektīva energoresursu izmantošana, atjaunojamo un jaunu enerģijas avotu attīstības veicināšana”;
- pašvaldību – nozīmīgākais energoplānošanas līmenis, ņemot vērā, ka tieši katra pašvaldība var izstrādāt sava novada energoplānu un paredzēt darbības enerģijas samazināšanai un atjaunojamo energoresursu plašākai lietošanai. Šobrīd vairākas pašvaldības RPR ir izstrādājušas energoplānus, piemēram, Rīga, Salaspils, Ķegums u.c.

RPR enerģētikas prioritātes izriet no Eiropas vides un enerģētikas politikas līdz 2020.gadam, kas nākamo gadu laikā ir jāīsteno arī Latvijā. Energoefektivitātes paaugstināšana un atjaunojamo energoresursu plašāka lietošana nav tikai Eiropas uzstādījums klimata pārmaiņu mazināšanai, bet tas galvenokārt ir vērsts tieši uz vietējās ekonomikas izaugsmi. Tas ir ieguvums tieši ilgtermiņā, jo tiek samazināts esošais enerģijas patēriņš un tādējādi arī ar to saistītās izmaksas, kā arī tiek palielināts nodarbināto skaits vietējā ekonomikā. Energoaplānošana ļauj sistemātiski plānot investīcijas un pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu konkurētspējīgu un videi draudzīgu energoapgādi.

Valsts politika Latvijā lēnām tiek virzīta energoefektivitātes un AER virzienā, bet tas ir ilgstošs process. Tādējādi plānošanas reģioniem un novadiem ir iespēja pašiem ieviest

dažādus enerģijas taupības un vietējā kurināmā izmantošanas pasākumus savās pašvaldībās, negaidot speciālus normatīvos aktus, kas to paredzēs nākotnē.

Balstoties uz dokumentu analīzi, RPR tiek izvirzītas divas galvenās prioritātes:

- *energoefektivitātes paaugstināšana enerģijas ražošanā, pārvadē un pie enerģijas gala lietotāja;*
- *atjaunojamo energoresursu plaša lietošana.*

Pētījumā „Rīgas plānošanas reģiona VDT pielietojamas potenciāls 2014.-2020.gadam” ir piedāvāti 3 dažādi attīstības scenāriji, kā RPR varētu attīstīties līdz 2020.gadam:

1. Bāzes scenārijs – BAU (*business as usual*) scenārijs, kas paredz, ka Rīgas plānošanas reģions turpinās attīstīties tādā pašā tempā un ideju līmenī, kā tas ir šobrīd, un nenotiks nekādas papildus darbības videi draudzīgu tehnoloģiju ieviešanā.
2. Optimistiskais scenārijs, kas paredz, ka RPR tiks pārsniegti Latvijas enerģijas un klimata paketes mērķi. 2020.gadā AER veidos vairāk nekā 40% enerģijas gala patēriņā un enerģijas patēriņš būs samazinājies par 9%, salīdzinot ar 2006.gadu.
3. Optimālais scenārijs paredz, ka RPR sasniegs Latvijas enerģijas un klimata paketes mērķus: 40% AER īpatsvars bruto enerģijas galapatēriņā un 9% enerģijas patēriņa samazinājums attiecībā pret 2006.gadu.

Nemot vērā RPR attīstības iespējas, kā arī valsts mērķus energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu jomā, RPR ilgtermiņa stratēģija ir balstīta uz optimālajā scenārijā iekļauto mērķu sasniegšanu. **RPR mērķis ir samazināt enerģijas patēriņu par 1206 GWh līdz 2020.gadam, bet atjaunojamo energoresursu īpatsvaru līdz 2020.gadam palielināt par 2868 GWh.**

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, līdz 2020.gadam RPR administrācijai ir jāīsteno šādi pasākumi:

- energopārvaldnieka štata vietas izveide RPR pašvaldībās, kura darba pienākumos ietilpst:
 - vispārēju enerģētikas statistikas datu apkopošana, cenu un enerģijas tirgus analīze;
 - resursu konsolidācija, informācijas un zināšanu apmaiņa, realizējot energoefektivitātes un enerģētikas projektus, piemēram, centralizēti veicot būvuzraudzību, energoauditus, enerģijas projektu vadību un finansējuma piesaisti;
- sadarbības veidošana enerģētikas jomā ar atbildīgajām valsts institūcijām, piemēram, Ekonomikas ministriju, kā arī starp pašvaldībām un citiem plānošanas reģioniem;
- vienotas reģiona politikas veidošana, kas vērsta uz izvirzīto mērķu sasniegšanu;
- investīciju piesaiste un uzņēmējdarbības veicināšana ilgtspējīgas enerģētikas sektorā;
- centralizētie iepirkumi;
- RPR ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāna 2014.-2020.gadam ieviešanas uzraudzība;
- sabiedrības informēšana, ieskaitot pašvaldības darbinieku un iedzīvotāju apmācību, zināšanu un kompetenču paaugstināšanu.

Ar energoapgādi (īpaši siltumapgādi) saistītie jautājumi pašvaldībās ir un būs aktuāli vienmēr. Neatkarīgi no politiskā uzstādījuma, zems siltumenerģijas tarifs iedzīvotājiem ir viens no

galvenajiem izaicinājumiem jebkuras pašvaldības vadībai un izpildvarai. It īpaši apstākļos, kad dabas gāzes¹ cenas un enerģijas izmaksas pieaug.

RPR energoplānošanas vadlīniju mērķis ir piedāvāt risinājumus, kā RPR pašvaldības var nodrošināt enerģijas izmaksu samazināšanu un iekonomētos līdzekļus atvēlēt nākamo pasākumu ieviešanai.

RPR ietilpst 30 pašvaldības, tai skaitā pilsētu pašvaldības Rīga un Jūrmala. Tā kā gan ekonomiskā, gan sociālā, gan ģeogrāfiskā un galvenokārt energoapgādes situācija pašvaldībās ir atšķirīga, RPR pašvaldības ir dalītas trīs nosacītās grupās: pilsētu pašvaldības, Pierīgas pašvaldības un pašvaldības ar lauku teritorijām.

Vadlīnijas ir izstrādātas pašvaldību dažādu līmeņu pārstāvjiem: gan pašvaldību vadītājiem, gan tehnisko un attīstības nodaļu vadītājiem un speciālistiem, gan arī pašvaldību uzņēmumu vadītājiem un tehniskajiem direktoriem, kā arī jebkurai citai sabiedrības grupai, tai skaitā arī iedzīvotājiem.

Lai sasniegtu izvirzītās prioritātes, ir nepieciešams veikt virkni pasākumu, kurus var iedalīt 3 līmeņos:

- augstas prioritātes pasākumi, kas jāīsteno nekavējoties 2 gadu laikā (īstermiņa);
- vidējas prioritātes pasākumi, kuru īstenošana ir nozīmīga, bet tiem ir nepieciešamas lielas investīcijas (vidēja termiņa – līdz 2020.gadam);
- zemākas prioritātes pasākumi, kuru plānošana un īstenošana ir jāveic pēc citu prioritāro pasākumu īstenošanas (ilgtermiņa).

RPR vadlīnijās iekļautie pasākumi ir apkopoti, balstoties uz dažādiem pētījumiem, normatīvajiem aktiem un praktiskās pieredzes, izstrādājot energoplānus RPR pašvaldībām. Galvenie problēmjautājumi novados ir līdzīgi un atšķiras tikai ar minimālām detaļām. To izvēle ir arī atkarīga no katra novada specifiskiem mērķiem un vīzijas, piemēram, nodrošināt drošu vidi iedzīvotājiem vai informēta sabiedrība u.tml.

Tabulā ir apkopoti Rīcības plānā aprakstītie pasākumi un sadalīti atkarībā no pašvaldības veida: pilsētu pašvaldības, Pierīgas pašvaldības un pašvaldības ar lauku teritorijām. Ar krustiņu ir atzīmēti tie pasākumi un tā pašvaldības grupa, kurā attiecīgais pasākums būtu jāīsteno. Vienlaicīgi pašvaldībām ir jāizvērtē visu pasākumu ieviešanas nepieciešamība tās teritorijā.

¹ Latvijā 80% no centralizētajām katlu mājām izmanto dabas gāzi

Tabula. Pasākumu dalījums pa pašvaldību grupām

Pasākums	Pilsētas	Pierīgas pašvaldības	Pašvaldības ar lauku teritorijām
Energopārvaldnieka štata vietas izveide	x ²	x	x
Energopārvaldība	x	x	x
Katlu māju personāla apmācība			x
Energoresursu kvalitāte			x
Individuālās apkures dzīvokļos reorganizācija			x
Energoavota darbināšanas efektivitāte un uzraudzība			x
Energoservisa pakalpojumi	x	x	x
Sarūkošās pašvaldības			x
Energoefektivitātes pasākumi ēkās	x	x	x
Energoefektivitātes pasākumi katlu mājās	x	x	x
Centralizēta biomasas uzglabāšana			x
Sabiedrības informēšanas pasākumi	x	x	x
Pašvaldības atbalsts energoefektivitātes pasākumu veikšanai	x	x	x
Fosilā kurināmā aizstāšana ar atjaunojamiem energoresursiem	x	x	x
Pašvaldība kā labās prakses veidotājs	x	x	x
Pasākumu ieviešanas novērtējums	x	x	x

² Ņemot vērā, ka Rīgā ir izveidota Rīgas enerģētikas aģentūra, tai vajadzētu uzņemties energopārvaldnieka pienākumus